

Motion

1975/76: 1139

av herr Hermansson m. fl.

om bistånd till Demokratiska republiken Östra Timor och befrielse-
serörelsen Fretilin

Ön Timor ligger 600 km norr om Australien. Från år 1520 har östra halvan av ön, omkring 15 000 kvkm med en befolkning på 650 000 invånare (1974), tillhört det portugisiska kolonialväldet. Den västra halvan av Timor lades senare under det holländska kolonialväldet och blev i realiteten, när detta upplöstes, en koloni under Indonesien. Det är en rik och bördig ö, men efter mer än 450 år under Portugals välde hörde Östra Timor till ett av de mest underutvecklade länderna. När fascistregimen i Portugal störtades den 25 april 1974 beräknades över 90 procent av den infödda befolkningen på Östra Timor vara analfabeter, det fanns endast 20 läkare, av vilka 12 var verksamma i huvudstaden Dili, malaria och tuberkulos förekommer allmänt, spädbarnsdödligheten var nära 50 procent (dvs. nära hälften av barnen dog före ett års ålder), och omkring 90 procent av befolkningen levde under primitiva förhållanden i byarna på landsbygden.

I och med att den fascistiska regimen störtades i "moderlandet" väcktes på Östra Timor förhoppningar om en ljusare framtid. Fretilin, den revolutionära fronten för Östra Timors oberoende, blev på några månader en massrörelse. Fretilin förde en mycket försiktig politik för att i samarbete med högerpartiet UDT och Portugals regering få till stånd en fredlig avkolonialisering, en fredlig övergång till nationellt oberoende. Den 11 augusti 1975 avbröts dessa fredliga ansträngningar genom att UDT i samförstånd med Indonesiens regering och säkerligen också efter uppmuntran från de reaktionära elementen i Portugals regering gjorde en väpnad kupp. De inledande framgångarna för kuppmakarna – de tog samma dag kontroll över huvudstaden Dili och den näst största staden Baucau – vändes emellertid snabbt i nederlag. UDT förlorade det folkliga inflytande som partiet tidigare haft. UDT och Apodeti, den lilla grupp som redan från början varit ett instrument för fascistregimen i Indonesien, har efter kuppen i augusti inte spelat någon som helst politisk roll. Fretilin besegrade kuppmakarna inom fyra veckor. Det skulle ha kunnat förbli lugn och möjligheter till en snabb ekonomisk och social utveckling, om Östra Timor lämnats i fred.

Fascistregimen i Indonesien fortsatte emellertid provokationerna, dels genom en flottblockad för att svälta ut Östra Timor, dels genom väpnade överfall på samhällen vid gränsen samt också bombraider mot det inre av landet. I realiteten hade Portugals välde över Östra Timor upphört. Fascistiska militärer eller administratörer hade lämnat ön eller bistod kuppmakarna. Många progressiva portugiser, även inom de militära styrkor som

var stationerade på ön, slöt sig till Fretilin och gav sitt stöd åt folkets intressen.

Den 28 november utropades Demokratiska republiken Östra Timor. Det var Fretilins ordförande Francisco Xavier do Amaral, som läste självständighetsförklaringen inför en stor folkmassa i Dili. En dryg vecka senare invaderades Östra Timor av indonesiska trupper, som enligt pressuppgifter skulle ha uppgått till 15 000 man.

Före invasionen hade USA:s president Ford och utrikesminister Henry Kissinger gjort ett officiellt besök i Jakarta. Invasionen inleddes 12 timmar efter att de avslutat sitt tvådagarsbesök, och det förefaller rimligare att tro att de gav grönt ljus åt fascistregimens angrepp än att de – som det påståtts från Vita huset – inte var informerade i förväg om det. Under rubriken "Aggression i Timor" skrev ledarförfattaren i New York Times (14/12 1975):

"Vilken definition man än väljer är Indonesien skyldigt till ohöjd aggression i sin militära erövring av portugisiska Timor. Jakartas svepskäl – att dess egen säkerhet äventyrades av inbördeskrig på området och att man intervenerade endast på uppmaning av proindonesiska politiska partier – bär prägeln av alibi som förberetts långt innan, när Portugal började undersöka hur det bäst skulle avsluta sitt engagemang i landet som det styrt under nära fyra sekler. --- Men Indonesien gjorde ingen förevändning att ha konsulterat några invånare, utom de politiska grupper som det länge har gett understöd åt, innan det skickade iväg sina trupper, flygplan och fartyg att göra en blixterövring."

Indonesiens fascistregim, som systematiskt mördat mellan en halv och en miljon av sina egna landsmän och håller ytterligare några hundra tusen i barbariska koncentrationsläger sedan mer än tio år, har naturligtvis inte gett uttryck åt något humanitärt sinnelag på Östra Timor. De rapporter som trots hermetisk censur kommit därifrån tyder på att ett folk mord inleddes i samma stund som invasionstrupperna landade.

Samtidigt utvecklas motståndsrörelsen mot ockupanterna. En av Demokratiska republiken Östra Timors regeringsledamöter, Rogiero Lobato, utvecklade vid en tre timmar lång presskonferens i Hanoi den 19 januari sin regerings och Fretilins synpunkter på den aktuella situationen. Strategerna i Jakarta trodde att de genom en snabb seger skulle ställa världen inför fait accompli, sade han (enligt l'Humanité 20/1 1976). Men Demokratiska republiken Östra Timor försvarar sig hårdnackat mot den indonesiska diktatorn Suhartos enorma krigsmaskin. Tre kuststäder har befriats av motståndsrörelsen, som för en väpnad kamp ända in i huvudstaden Dilis ytterområden.

Rogiero Lobato berättade också om de stora ansträngningar som gjorts och görs för att under dessa förhållanden upprätta ett hälsovårdssystem och avskaffa analfabetismen. Under kolonialismen hade inte en enda inhemsk läkare utbildats. Hälsovårdsgrupper upprättades under de få månaderna av frihet i varje kommun. Undervisningen för analfabeter började

redan leda till framgång. "I Aileudistriktet till exempel", sade Lobato, "kan befolkningen för första gången läsa och skriva tetum, det nationella språket." Under kolonialväldet förekom endast undervisning i portugisiska i de fåtaliga skolorna.

FN:s säkerhetsråd fördömde den 23 december enhälligt Indonesiens aggression och krävde att invasionstrupperna drogs tillbaka. I röstförklaringen sade Sveriges representant i säkerhetsrådet, ambassadör Rydbeck, att Sverige speciellt önskade understryka "nödvändigheten av ett snabbt tillbakadragande av alla indonesiska trupper från Östra Timor".

Den svenska regeringen bör undersöka möjligheterna att ge humanitärt bistånd till Demokratiska republiken Östra Timor och Fretilin. På många håll i världen görs ansträngningar att bistå folket på Östra Timor i dess kamp mot de indonesiska ockupationstrupperna. Sverige bör delta i dessa ansträngningar.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställer undertecknade
att riksdagen beslutar anvisa 5 000 000 kr. till humanitärt bistånd
åt Demokratiska republiken Östra Timor och Fretilin, den revolutionära fronten för Östra Timors oberoende.

Stockholm den 26 januari 1976

C.-H. HERMANSSON (vpk)

LARS WERNER (vpk)
i Tyresö

JÖRN SVENSSON (vpk)
i Malmö

EIVOR MARKLUND (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

GUSTAV LORENTZON (vpk)

JOHN TAKMAN (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)